

מדת בדת

לע"נ מרן רבי נתן צבי בן רבי
משה פינקל זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 214 פרשת יתרו תשפ"ד

בבא קמא צד-ק

שינוי הדף היומי בדרך קצרה

תשובה מדוע זה עדיין אצלו, יש לומר שהוא לא הספיק להחזיר קודם מותו, ויש להקשות מברייטא שגזלנים ומלוי ריבית אף שגבו מחזירים ומה שייך גבו מגזלנים הרי אם הם גזלו זה אצלם ואם לא זה לא אצלם אלא הכוונה הגזלנים שהם מלוי ריבית אף שהם גבו מחזירים, ויש לומר שהם מחזירים אך לא מקבלים מהם והם מחזירים כדי לצאת ידי שמים, ויש להקשות מברייטא שרועים וגבאים ומוכסים תשובתם קשה והם מחזירים למכירים, ויש לומר שהם מחזירים אך לא מקבלים מהם והם רוצים להחזיר כדי לצאת ידי שמים, אך קשה לפ"ז מדוע כתוב שתשובתם קשה, ועוד שכתוב בסיפא שאם הם לא מכירים את הנגזל הם יעשו צרכי ציבור, וביאר רב חסדא שיעשו בורות שיחין ומערות, אלא יש לומר שהברייטא שמחזירים דברה קודם התקנה שגזלנים לא יחזירו, ואחר שר"נ אמר שהתקנה היא רק כשאין הגזילה קיימת א"כ הברייטא דברה אחר תקנה,

דף צה ומחזיר רק מה שהוא בעין ולא מה שאינו בעין, אך קשה שברייטא מובא אבנט שזה בעין, ויש לומר שהכוונה דמי אבנט, אך קשה ששינוי שמריש הגזול שבנאו בבירה נוטל דמיו מפני תקנת השבים למרות ששם הגזילה קיימת, ויש לומר שכשנבנה כבר בבירה רבנן החשיבו כאילו המריש אינו בעין שלא להפסיד את הבירה.

שנו בברייטא שאם גזל רחל וגזזה או שגזל פרה וילדה לר"מ משלם אותה וגיזותיה וולדותיה ולר' יהודה הגזילה חוזרת בעיניה, ולר"ש רואים אותה כאילו היא שומא אצלו בכסף, והסתפקו אם ר"מ סובר שינוי במקומו עומד או שאכן שינוי קונה אלא שקנסו את הגזלן, ונ"מ כשהכחישה אם הוא צריך להשלים או שישלם אותה כמו שהיא, ויש להוכיח ששינוי במשנה שאם גזל בהמה או עבדים והזקינו משלם כשעת הגזילה, ור"מ סובר שבעבדים אומר לו הרי שלך לפניך ובבהמה משלם כשעת הגזילה, ואם נאמר שר"מ סובר שינוי במקומו עומד מה החילוק בין בהמה לעבדים, וא"כ סובר ר"מ שזה רק קנס ולא קנסו בעבדים, ויש לדחות שר"מ אמר לטעמם של חכמים, שאני סובר ששינוי אינו קונה אך לשיטתכם ששינוי קונה תודו לי בעבדים שהם כקרקעות וקרקע אינה נגזלת ויחזירם כמו שהם, ואמרו חכמים שעבדים הם כמטלטלים, ויש להוכיח מהמשנה שלר"מ אם הצבעי לקח צמר לצבעו אדום וצבעו שחור או שחור וצבעו אדום נותן לו דמי צמר ולא כתוב דמי צמר ושבתו ואם סובר ר"מ ששינוי במקומו עומד שישלם לו דמי צמר ושבתו א"כ סובר ר"מ ששינוי קונה אלא שבגזלן קנסוהו,

ללישנא בתרא אין ספק בדעת ר"מ אם שינוי קונה שהרי רב הפך במשנה של גזל עבדים ובהמה והזקינו שלר"מ משלם כשעת הגזילה ולחכמים בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך, א"כ לר"מ ודאי שינוי קונה ורק בגזלן קנסו, והספק הוא אם ר"מ קנס רק במזיד ולא בשוגג או שהוא קנס גם בשוגג, ויש להוכיח ממה ששינוי שבחמשה דברים גובים רק מבני חורין: פירות, ושבת פירות, והמקבל עליו לזון בן ובת אשתו, וגט חוב שאין בו אחריות, וכתובה שאין בה אחריות, והרי ר"מ הוא הסובר שסתם שטר הוא לא באחריות וכשהאחריות לא כתובה זה לא טעות סופר, וכתוב פירות ושבת פירות ואם מדובר שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והקונה השביחה והקרקע יוצאת מתחת ידו **עמוד ב** הוא גובה את הקרן מנכסים משועבדים ואת השבח מנכסים בני חורין שהרי בעל הקרקע לקח אותה ואת השבח ולכאורה מדובר אף בעם הארץ שאינו יודע אם קרקע נגזלת או לא ובכ"ז הוא לקח את השבח א"כ רואים שקנסו בגזילה גם בשוגג, ויש לדחות שמדובר בלוקח שהוא ת"ח שיוודע שקרקע אינה נגזלת, ויש להוכיח ממה ששינוי בצבעי שקיבל צמר לצבוע אדום וצבעו שחור או לצבוע שחור וצבעו אדום שלר"מ נותן לו דמי צמר

דף צד רב יוסף אמר שגוריון מאספורק שנה שב"ש אוסרים אתן שהשתנה וב"ה מתירים, ב"ש למדו מהפסוק גם שניהם לרבות שניויהם, וב"ה למדו מהם למעט שניויהם, וב"ש למדו מהם למעט ולדות וב"ה למדו מהם למעט ולדותיהם ושנויהם לב"ה קשה מה בא לרבות גם.

ר"א בן יעקב אמר שאם גזל סאה חיטים וטחן ולש ואפה והפריש מזה חלה אין זה מברך אלא מנאץ ונאמר על זה **בוצע ברך ניאץ ה'**, והשינוי לא הוציאו משם גזילה.

ר"ש בן אלעזר אמר כלל שכל שבח שהשביח הגזלן ידו על העליונה ואם רצה יטול את השבח ויכול לומר לו הרי שלך לפניך, ומבאר רב ששת שאם הגזלן השביח הוא נוטל את השבח ואם הוכחש אומר לו הרי שלך לפניך שהשינוי במקומו עומד ולא קנה בשינוי, ומה שבהשביח נוטל השבח מפני תקנת השבים.

שנו בברייטא שמצוה להפריש פאה מקמה, ואם לא הפריש יטול מהעומרים, ואם לא הפריש יטול מהכרי קודם מרוח, ואם מרחו מעשר ונותן לעני, ור' ישמעאל סובר שיכול להפריש פאה מהעיסה ולתת לעני שהשינוי לא קנה, ורב פפא שאל את אביי האם התנאים הנ"ל סוברים כב"ש, אמר אביי שהם סוברים שלא נחלקו בזה ב"ש וב"ה, ורבא חולק על אביי שאין ראייה מר"ש בן יהודה שהוא דיבר רק בצבע שניתן להעבירו בצפון, ואין ראייה מב"ש שאמרו ששינוי לא התיר באתנן כי זה מאוס לגבוה, ואין להוכיח מר"א בן יעקב שהוא דיבר על ברכה שזה מצוה הבאה בעבירה, ואין להוכיח מר"ש בן אלעזר שהוא דיבר על כחש שחזור, ואין להוכיח מר' ישמעאל שהוא דיבר רק לענין פאה שהתורה כתבה **תעזוב** מיותר ולאביי שר' ישמעאל סובר ששינוי אינו קונה וכן לרבנן, יש לבאר שמה שכתוב **תעזוב** מיותר הוא כדברי הברייטא שמי שהפקיר כרמו והשכים בבוקר ובצרו חייב בפרט ועוללות ושכחה ופאה אך הוא פטור ממעשר.

רב יהודה אמר בשם שמואל שהלכה כר"ש בן אלעזר, ולכאורה שמואל עצמו אמר שלא שמין לגנב ולגזלן להוסיף על הנבילה והם משלמים משלהם ושמין רק בנזקין, ולרבא שביאר בדברי ר"ש שמדובר בכחש החוזר זה מובן ששמואל דיבר בכחש שאינו חוזר, אך לאביי שר"ש דיבר אף בהכחשה שאינה חוזרת זה קשה, ויש לומר שאביי שונה שרב יהודה אמר בשם שמואל **עמוד ב** שאמרו הלכה כר"ש בן אלעזר אך שמואל עצמו לא סובר כך.

ר' חייא בר אבא אומר בשם ר' יוחנן שמדאורייתא גם כשיש שינוי בגזילה היא חוזרת כמו שהיא, שכתוב **והשיב את הגזילה אשר גזל** מכל מקום, אך במשנתנו הגנב קנה זה מפני תקנת השבים, אך קשה שר' יוחנן סובר שהלכה כסתם משנה ושינוי לענין ראשית הגז שאם לא נתן לכהן אלא צבעו פטור ושם לא שייך תקנת השבים, ותלמיד אחד ששמו ר' יעקב תירץ שר' יוחנן למד במשנה שהוא גזל עצים משופים ועשאים כלים וזה שינוי החוזר לברייטו.

שנו בברייטא שגזלנים ומלוי ריבית שהחזירו לא מקבלים מהם והמקבל מהן אין רוח חכמים ממנו, ואמר ר' יוחנן שברייטא זו נשתנתה בימי רבי ששינוי שהיה מעשה באיש אחד שרצה לעשות תשובה על גזילתו ואמרה לו אשתו ריקה אם תעשה תשובה גם אבנטך אינו שלך ונמנע מלשוב, לכן תקנו שלא יקבלו מגזלנים ומלוי ריבית והמקבל מהם אין רוח חכמים נוחה ממנו, וקשה ששינוי שאם הניח האב מעות של ריבית אף שהם יודעים שזה מריבית לא מחזירים ומשמע שאביהם חייב להחזיר, ויש לומר שגם אביהם פטור וכתבו את הדין הזה ביתומים אגב הסיפא שכתוב שאם הניח להם אביהם פרה וטלית וכל דבר המסוים חייבים להחזיר מפני כבוד אביהם, לכן כתבו גם ברישא שיתומים לא חייבים להחזיר, אך קשה מדוע הם חייבים בכבוד אביהם הרי כתוב **ונשיא בעמך לא תאור** בעושה מעשה עמך, ויש לומר כדברי רב פנחס שמדובר שכבר עשה תשובה, אך קשה שאם עשה

ומשמע שלא נותן דמי שבחו, ואם נאמר שר"מ קנס בשוגג שיתן לו גם דמי שבחו א"כ משמע שר"מ קנס רק במזיד ולא בשוגג.

רב זביד אומר שר' יהודה ור"ש נחלקו בברייתא לגבי השבח שעל הגזילה שלר' יהודה השבח של הנגזל ולר"ש הוא של הגזול, ורב פפא אומר שלכו"ע השבח הוא של הגזול ונחלקו אם הגזול מקבל חלק כאריס למחצה או שלישי או רביעי, שלר' יהודה כל השבח של הגזול ולר"ש הוא מקבל רק למחצה שלישי או רביעי, ולכאורה יש להוכיח ממשנתינו שגזל פרה והתעברה אצלו וילדה או שגזל רחל ונטענה אצלו וגזזה משלם כשעת הגזילה ומשמע שרק כשילדה זה נשאר אצלו ואם היא עוד לא ילדה ישלם אותה בעין, ולרב זביד שמבאר בדעת ר' יהודה ששבח שעל הגזילה היא של הנגזל א"כ המשנה כדעת ר' יהודה, אך לרב פפא שלכו"ע השבח הוא של הגזול א"כ המשנה לא כדעת שניהם, ויש לומר שרב פפא סובר שגם בלא ילדה משלם כשעת הגזילה והמשנה נקטה ילדה אגב שכתוב ברישא ילדה, ובברייתא משמע כדעת רב פפא שר"ש אומר שרואים אותה כאילו הוא שומא אצלו בכסף למחצה שלישי או רביעי.

רב אשי אומר שכשלמדו אצל רב כהנא הסתפקו לדעת ר"ש אם מסלק את הגזול בכסף או שהוא מקבל בבשר, ופשטו מדברי ר"נ בשם שמואל שבשלושה מקרים שמים את השבח ומעלים בדמים: בכור לפשוט, ובעל חוב ללוקח, ובעל חוב ליתומים, ולא כתוב גזול לנגזל, רבינא שאל את רב אשי מדוע שמואל אומר שבעל חוב משלם שבח ללוקח הרי שמואל עצמו אמר שבעל חוב גובה גם את השבח, ויש לחלק שרק בתבואה שגדלה לכתפים כל צרכה הבעל חוב לא לוקח, אך בתבואה שלא מגיעה לכתפים הוא לא גובה את השבח, אך קשה שמעשים שבכל יום ששמואל הגבה לבעל חוב גם משבח שמגיע לכתפים,

דף צו ויש לחלק שכשהחוב הוא גם כנגד השבח הוא גובה את השבח וכשהוא לא כנגד השבח הבעל חוב לא גובה את השבח, אך זה מובן רק למ"ד שגם כשיש מעות ללוקח אינו יכול לסלק את הבעל חוב אך אם נאמר שהוא יכול לסלק את הבעל חוב א"כ הוא יכול לומר לו הרי אם היה לי מעות הייתי מסלק אותך מכל הקרקע א"כ עכשיו לפחות תשאיר לי קרקע שיעור השבח שהשבחתי, אמר רב אשי שמדובר שעשה אפותיקי שלא יהיה פרוען אלא מזו.

רבא אומר שאם גזל והשביח ומכר או הוריש הוא מכר והוריש את השבח וזה לא הולך לנגזל, ומסתפק רבא בהשביח לוקח ורבא פשט מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו.

רבא מסתפק במקרה שעכו"ם השביח את גזילתו אמר רב אחא מדפתי לרבינא וכי עושים תקנה לעכו"ם, אמר רבינא שרבא הסתפק כשהעכו"ם מכר לישראל, אך לכאורה פשוט שמי שמגיע מכוחו של העכו"ם הוא כמו העכו"ם, ויש לומר שהספק הוא בישראל שגזל ומכרה לעכו"ם והעכו"ם השביח ומכרה לישראל, והספק הוא האם נעשה תקנה כי זה היה בתחלה ובסוף אצל ישראל, או שנאמר שכיוון שיש עכו"ם באמצע א"כ לא נעשה תקנה ונשאר בתיקו.

רב פפא אומר שמי שגזל דקל מחבירו וקצצו אף כשהגיע לקרקע שלו לא קנהו כיון שבתחילה היה נקרא דקל וגם עכשיו הוא נקרא דקל, וכן אם עשאו גובי כעצים קוצצים לא קנה שעדיין זה נקרא עץ דקל, ואם עשאו קורות קנה שנשתנה שמו אך אם היה קורות גדולים ועשאו קטנים זה לא נקרא שינוי, אך אם עשאו קרשים קנה שזה נקרא שינוי.

רבא אומר שמי שגזל לולב ועשאו הוצים קנה שבתחילה היה נקרא לולב ועכשיו הוצים, וכן אם גזל הוצים ועשאו מטאטא קנה שהשתנה שמו ואם עשה חבל ממטאטא לא קנה כי יכול לסתרו להחזירו לקדמותו.

רב פפא מסתפק כשנחלקה תיומתו של הלולב אם הוא כשר, ולכאורה יש להוכיח מדברי ר' מתון בשם ריב"ל שאם נטלה התיומת פסול **עמוד ב** ולכאורה אותו דין יהיה שנחלקה התיומת, ויש לדחות שבנטלה פסול כי זה חסר, ללישנא בתרא מביאים ראייה מדברי ר' מתון בשם ריב"ל שנחלקה התיומת הוא כניטלה ופסול.

רב פפא אומר שמי שגזל עפר ועשאו לבינה לא קנה כי הוא יכול להחזירה לעפר ואם גזל לבינה ועשאה עפר קנה שגם אם יעשה לבינה היא דבר אחר ופנים חדשות באו לכאן.

עוד אמר רב פפא שמי שגזל מחבירו נסכא ועשה ממנו מעות לא קנה כי יכול לעשותו שוב נסכא, אך אם גזל זוזים ועשאו נסכא קנאם שגם אם יעשה מהם זוזים זה פנים חדשות, ואם היו שחורים ועשאו חדשים לא קנה אך אם היו חדשים ועשאו כישנים קנה כי לא יכול לעשותם שוב חדשים כיון ששחרותם ניכרת.

מה ששינונו זה הכלל שכל הגזלנים משלמים כשעת גזילה בא לרבות כדברי ר' אלעא שאם קנה טלה ונעשה איל או עגל ונעשה שור קנאו בשינוי ואם טבחו או מכרו פטור מד' וה' שהוא טובח או מוכר את שלו.

אדם אחד גזל צמד שוורים מחברו וחרש וזרע עמם ואח"כ החזירם לבעליהם אמר ר"נ שישומו את השבח, אמר לו רבא וכי רק השוורים השביחו ולא הקרקע, אמר לו ר"נ אכן לא התכוונתי שישומו הכל אלא רק מחצה והקשה רבא הרי זה גזילה שחוזרת בעיניה אמר לו ר"נ וכי לא אמרתי לך שכשאני יושב בדין אל תאמר לי כלום שהונא חברי אמר אני ושבור מלכא אחים בדין, ואדם זה גזול ישן הוא ורוצה אני לקנסו.

משנה אם גזל בהמה ועבדים והזקינו משלם כשעת הגזילה, ולר"מ בעבדים יכול לומר לו הרי שלך לפניך, אם גזל מטבע ונסדק או פירות והרקיבו או יין והחמיץ משלם כשעת הגזילה, אך אם גזל מטבע ונפסל או תרומה ונטמאת או חמץ ועבר עליו הפסח או שגזל בהמה ונעבדה בה עבירה או שנפסלה מהקרבה במזבח או שהיא יוצאת להסקל אומר לו הרי שלך לפניך. **גמרא** רב פפא אומר שבבהמה שהזקינה אין הכוונה שהזקינה ממש אלא אפילו שכחשה ומה שכתוב הזקינה היינו שזה כחש כמו זקינה שלא חוזרת לקדמותה.

מר קשישא בן רב חסדא אמר לרב אשי שאומרים בשם ר' יוחנן שאם גנב טלה ונעשה איל או עגל ונעשה שור קנאו בשינוי ואם טבחו או מכרו פטור מד' וה', אמר לו רב אשי לא אמרתי לך שלא להחליף אנשים שזה נאמר בשם ר' אילעא.

ר' חנינא בר אבדימי אומר בשם רב שהלכה כר"מ שבעבדים אומר לו הרי שלך לפניך אך קשה וכי רב עזב את דעת חכמים ופסק כיהודי, ויש לומר שבברייתא שנו להיפך, אך קשה וכי רב עזב את המשנה ופסק כמו הברייתא, יש לומר שרב שנה במשנה עצמה להיפך, אך קשה מדוע הוא הפך המשנה מפני הברייתא שיהפוך הברייתא מפני המשנה, ויש לומר שרב לא הפך בשתי מקומות מפני מקום אחד, ששינונו שהמחליף פרה בחמור וילדה או שמכר שפחתו וילדה והוא טוען שילדה ברשותו והשני שותק זכה בה ואם שניהם אומרים שאינם יודעים יחלוקו ואם כל אחד מהם אומר שילדה ברשותו לר"מ ישבע המוכר שילדה ברשותו שכל הנשבעים בתורה נשבעים ולא משלמים וחכמים סוברים שלא נשבעים על עבדים וקרקעות, וא"כ סבר ר"מ שעבדים כמטלטלין, אך קשה מדוע רב אמר הלכה כר"מ, ויש לומר שהוא אמר לדבריהם שהפכתם הלכה כר"מ,

דף צז אך קשה שרב לא סבר שעבדים כקרקעות, שרב דניאל בר קטינא אמר משמו שמי שתקף עבדו של חבירו ועשה בו מלאכה פטור ואם נאמר שעבדים כקרקעות שישלם כי הוא ברשות בעליו, ויש לומר שרב דיבר שלא בשעת מלאכה כמו שר' אבא שלח למרי בר מר שישאל את רב הונא אם הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או לא ושלח לו שאינו צריך לשלם, אך יש לחלק ששם יש טובה לבעה"ב כמה שהוא גר שם כמו הטעם שהבית מיושב כשגרים בו או שבית ללא מגורים מוכה ע"י שד ששמו שאיה, אך כאן לא טוב לבעה"ב שיוכחש עבדו, ויש לומר שנוח לו שעבדו לא יתבטל.

בית רב יוסף בר חמא היו תוקפים בעבדי החייבים להם ועושים בהם מלאכה אמר לו רבה בנו מדוע אתה עושה כך, אמר לו שר"נ אמר שעבד לא שוה את מה שהוא אוכל, אמר לו רבה שר"נ דיבר על עבדו דארו שרוקד בחנויות אך שאר העבדים עובדים כראוי, אמר לו רב יוסף שהוא סובר כרב דניאל שאמר בשם רב שהתוקף בעבדו של חבירו ועושה בו מלאכה פטור שנוח לו שעבדו לא יתבטל. אמר רבה שבמקרה הזה שהם חייבים לך זה נראה כריבית

שרב יוסף בר מניומי אמר בשם ר"נ שאמנם הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך לשלם לו אך אם הלווהו ודר בחצירו ישלם לו, אמר לו רב יוסף שהוא חוזר בו.

לדעת רב מי שתקף את ספינתו של חבירו ועשה בה מלאכה אם רצה נוטל את שכרה ואם רצה נוטל את הפחת שלה ושמאל סובר שנוטל רק את הפחת, ואמר רב פפא שלא נחלקו אלא שרב דיבר בעומדת להשכרה ושמאל דיבר כשאינה עומדת להשכרה, עוד ניתן לחלק ששניהם דיברו בעומדת להשכיר אלא שרב דיבר שתקף אותה על מנת להרויח ואז חייב את שכרה ושמאל דיבר כשתקף אותה לגזלה וגזלנים משלמים כשעת הגזילה.

רב הונא אומר שבמטבע שנסדק מדובר שנסדק ממש ונפסל הכוונה שפסלתו המלכות, ורב יהודה סובר שפסלתו מלכות זה כמו נסדק אלא הכוונה נפסל שפסלתו מלכות זו אך הוא יוצא במלכות אחרת, ורב יהודה הקשה שפירות שהרקיבו ויין שהחמיץ זה כפסלתו מלכות ובכ"ז משלם כשעת גזילה, אמר רב הונא שבפירות ויין השתנו טעמם וריחם אך פסלתו מלכות לא השתנה בו כלום, ורבא הקשה לרב יהודה שלדבריו שפסלתו מלכות זה כנסדק שתרומה ונטמאת זה כמו פסלתו מלכות ובכ"ז אומר לו הרי שלך לפניך, אמר רב יהודה שבתרומה לא ניכר ההיזק אך בפסלתו מלכות ניכר ההיזק.

רב סובר שאם הלוח לחבירו מטבע והיא נפסלה, **עמוד ב** נותן לו מטבע היוצאת באותה שעה, ושמאל סובר שיכול לומר לו לך תוציא אותה במישן, ואמר ר"נ שמסתבר ששמאל דיבר כשהוא אמור ללכת למישן ואם לא אינו יכול לומר לו כך, והקשה רבא מברייתא שלא מחללים מעשר שני על מעות שאינם יוצאות שאם היו לו מעות כוזביות ירושלמיות או של מלכים הראשונים לא מחללים משמע שאם הן של אחרונים כמו ראשונים דהיינו שאינם יוצאים כאן בכ"ז יכול לחלל, אמר ר"נ ששם מדובר כשאין המלכויות מקפידות זו על זו ושמאל דיבר כשהמלכויות מקפידות זו על זו ויכול להביאם ע"י הדחק שלא בודקים אלא שאם הם בודקים הם מקפידים, ויש להקשות מברייתא שלא מחללים על מעות של כאן שהם בבבל ולא במעות של בבל והם כאן, ושל בבל שבבבל מחללים, וכתוב שלא מחללים על מעות של א"י שהם בבבל למרות שסופם לבא לא"י, ויש לומר שמדובר כשהמלכויות מקפידות זו על זו ושל בבל שהם בבבל ראויים לקנות בהם בהמה ולהעלותה לירושלים, אך קשה ששנינו שתקנו שכל המעות יצאו בירושלים ומדוע של בבל בא"י לא מחללים, מחלק ר' זירא שמדובר כשיד ישראל תקיפה אך כשיד האומות תקיפה אי אפשר להביא מעות של בבל לא"י.

במטבע של ירושלים היה חרוט דוד ושלמה מצד אחד ומצד שני ירושלים עיר הקודש, ובמטבע של אברהם היה חרוט מצד אחד זקן וזקינה ומצד שני בחור ובתולה.

רבא שאל את רב חסדא במקרה שאחד הלוח מטבע לחבירו והוסיפו עליה אמר לו רב חסדא שפורע לו מטבע היוצא באותה שעה, שאל רבא האם אפילו כשנעשה כנפה אמר לו כן, שאל אותו אפילו כסלע מדת רובע אמר לו כן, שאל רבא והרי הפירות זולים והוא מקבל בו יותר אמר רב אשי שבודקים שאם נעשה זול מחמת המטבע ינכה בחובו,

דף צח ואם הוזל מחמת השער לא ינכה מהחוב, אך קשה שיש כאן שבח בנסכא עצמו, אלא יש לומר כמו שרב פפא ורב הונא בר רב יהושע פסקו בזווים של אגרדמיס הישמעאלי עד עשרה במטבע הראשונה בשמונה במטבע השנייה.

רבה אומר שמי שזרק מטבע של חבירו לים הגדול פטור שהוא אומר לו שזה מונח לפניך קחנו ודוקא במים צלולים שהוא רואה אותו אך בעכורים שאינו רואהו אין זה השבה וכל זה כשזרק מידו אך אם לקח מידו א"כ זה גזילה וצריך לעשות השבה גמורה, ורבא מקשה שלא מחללים על מעות שאינם ברשותו שאם היו לו מעות בקסטרא או בהר המלך או שנפל כיסו לים הגדול לא מחללים, ורבה מחלק שרק לענין מעשר צריך שיהיה מצוי בידו שכתוב **וצרת הכסף בידך**.

רבה אומר שמי ששף מטבע של חבירו פטור כי לא חיסר בו כלום אך זה דוקא כשהכהו בקורנס וקלקל את הצורה אך אם שייפו במשייף א"כ הוא חיסר בו, ורבא מקשה ששנינו שאם הכהו על עינו וסימאה או על אזנו וחרשו יוצא העבד לחירות, אך אם הכהו

כנגד עינו ואינו רואה או הכה כנגד אזנו ואינו שומע לא יצא לחירות, ולכאורה לרבה בהכהו על עינו אין חסרון, ויש לומר שרבה לשיטתו שמי שחרש את אביו חייב מיתה שלא יתכן שלא יצאה טיפת דם באזנו.

עוד אמר רבה שמי שצרם את אוזן פרתו של חבירו פטור שהפרה נשארה כמו שהיא ואף שהיא נפסלה למזבח לא כל השוורים עומדים להקרבה, ורבא מקשה ששנינו שהעושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ומשמע שדוקא מלאכה שלא ניכר ההיזק פטור מדיני אדם אך צורם אוזן פרתו שניכר ההיזק יהיה חייב, ויש לומר שאכן גם בצורם פטור והחידוש הוא שגם במלאכה שלא ניכר בה ההיזק חייב בדיני שמים.

עוד אמר רבה שמי ששרף שטרו של חבירו פטור שהוא אומר לו שרפתי לך נייר, ורמי בר חמא מקשה **עמוד ב** שאם יש עדים שיודעים מה היה כתוב בשטר א"כ יכתבו לו שוב שטר אחר, ואם אין עדים איך אנו יודעים מה כתוב בו ומה מחדש רבה שפטור, ורבא אומר שמדובר במאמינו מה היה כתוב בו ובכ"ז פטר רבה.

רב דימי בר חנינא אומר שדברי רבה תלויים במחלוקת ר"ש ורבנן שלר"ש שדבר הגורם לממון כממון חייב ולרבנן שדבר הגורם לממון אינו כממון פטור, ורב הונא בר רב יהושע דוחה שר"ש סבר שגורם לממון כממון רק בדבר שעיקרו ממון כמו שאמר רבה שאם גזל חמץ לפני פסח ואדם אחד שרף לו אם שרף במועד שכולם מצווים לשרפו פטור אך לאחר הפסח לר"ש שדבר הגורם לממון כממון חייב ולרבנן שאינו כממון פטור, אך ר"ש יודה בדבר שאין עיקרו ממון, ואמימר אומר שמי שדן דין גרמי מחייב בשורף שטרו של חבירו ומי שלא דן דין גרמי יפטור כאן כי הוא שרף לו נייר בעלמא והיה מקרה שרפרם כפה את רב אשי לשלם תשלום גמור כקורה נבחרת לצייר בה צורות.

רב חסדא אומר שמשנתינו שיכול לומר באיסור הנאה הרי שלך לפניך היא כדעת ר' יעקב ששנינו ששור שהמית קודם גמר דין ומכרו בעליו מכור והקדישו מוקדש ואם שחטו בשרו מותר ויכול שומר להחזירו לבעליו, אך אחר גמר דין מכירתו לא חלה וכן אם הקדישו לא חל ההקדש ואם שחטו בשרו אסור ואם החזירו שומר לבעליו אינו מוחזר, ור' יעקב סובר שגם אחר גמר דין מועיל השבת השומר, ולכאורה המחלוקת היא שלר' יעקב אומרים באיסורי הנאה הרי שלך לפניך ולחכמים לא אומרים באיסור הנאה הרי שלך לפניך, ורבה אומר שלכו"ע לא אומרים הרי שלך לפניך שהרי יכלו לחלוק בתמץ בפסח אלא נחלקו אם גומרים דינו של שור שלא בפניו שלרבנן לא גומרים דינו של השור וטוען הבעלים לו היית מחזיר לי הייתי מבריחו והב"ד לא היו גומרים את דינו ועכשיו מסרתו ביד מי שאיני יכול לדרן עמו, ואילו ר' יעקב סובר שבלאו הכי ב"ד היו גומרים את דינו ולא היה מועיל להבריחו ולא הפסדתין, ורב חסדא פגש את רבה בר שמואל ושאלו אם שנה משהו באיסורי הנאה אמר לו ששניתי בפסוק **והשיב את הגזילה אשר גזל** שאם עכשיו זה כעין שגזל יחזיר ולכן אם גזל מטבע ונפסל או פירות והרקיבו או יין והחמיץ או תרומה ונטמאת או חמץ ועבר עליו הפסח או בהמה שנעבדה בה עבירה או שור קודם גמר דינו בכולם אומר לו הרי שלך לפניך וחכמים הם הסוברים שיש חילוק בין קודם גמר דין לאחר גמר דין ובכ"ז גם הם אומרים שבחמץ יכול לומר הרי שלך לפניך, אמר רב חסדא לרבה אם תמצא את חבירי אל תאמר להם כלום.

יש ברייתא שאם גזל פירות והרקיבו משלם כשעת הגזילה אמר רב פפא ששם מדובר שהרקיבו כולם אך אם רק מקצתם הרקיבו יכול לומר הרי שלך לפניך.

משנה אם נתן לאומנים לתקן וקלקלו חייבים וכן אם נתן לנגר לתקן שידה תיבה ומגדל והוא קלקל הוא חייב לשלם, וכן אם בנאי קיבל עליו לשבור כותל ושבר את האבנים או שהזיקם חייב לשלם ואם סתר מצד אחד ונפל לצד האחר פטור ואם זה מחמת המכה חייב. **גמרא** רב אסי אומר שמדובר שנתן לנגר שידה תיבה ומגדל לנעוץ בהם מסמר והוא שבר אותם הוא חייב אך אם נתן לו עצים לעשות מהם שידה תיבה ומגדל והוא עשה ואח"כ הם נשברו פטור כי האומן קנה בשבח הכלי, ולכאורה שה מוכח ברישא של המשנה שהוא נתן לאומנים וקלקלו הם חייבים, ולכאורה מדובר כשנתן להם עצים, ויש לדחות שנתן להם שידה

תיבה ומגדל, אך קשה שבסיפא כתוב שידה תיבה ומגדל א"כ ברישא מדובר שנתן לו סתם עצים, ויש לומר שהמשנה מפרשת בסיפא שמתו חייבים אומנים לשלם כשנתן להם שידה תיבה ומגדל ומסתבר שהמשנה מפרשת שאם נאמר שברישא מדובר בנתן להם עצים זה ק"ו שאם בעצים האומנים חייבים ולא אומרים שאומן קונה בשבח כלי ודאי שבשידה תיבה ומגדל שיהיו חייבים, אך יש לדחות שהסיפא מגלה על הרישא שלא נאמר שברישא מדובר בשידה תיבה ומגדל אך בעצים לא, וכתבו בסיפא שידה תיבה ומגדל וא"כ ברישא מדובר בעצים ובכ"ז חייבים לשלם, לכאורה יש להוכיח ממה ששינונו שהנתן צמר לצבע,

דף צט והיורה הקדיחה אותו שנתן לו דמי צמרו ולא כתוב דמי צמרו ושבתו, ולכאורה מדובר שהקדיחה את שנקלט הצבע ויש שבת וא"כ אומן קונה בשבח כלי, ושמואל דוחה שמדובר שהקדיחה בשעת קליטת הצבע ועדיין אין שבת, ומשמע שאם הקדיח לאחר נפילה יתן לו דמי צמרו ושבתו וא"כ שמואל לא סובר כרב אסי, ושמואל יבאר שהצמר והסימנים הם של בעה"ב והצבע לוקח רק את דמי עבודתו, אך לפ"ז המשנה צריכה לומר שנתן לו דמי צמרו וסימניו אלא צריך לומר ששמואל רק אמר שאין ראייה מהמשנה, ויש להוכיח ממה ששינונו שהנתן טליתו לאומן וגמרו והודיעו אינו עובר **בבל תלין** אפילו עד עשרה ימים ואם נתנה לו בחצי היום עובר **בבל תלין** אחר ששקעה חמה ואם נאמר שאומן קונה בשבח כלי מדוע עובר **בבל תלין**, ורב מרי בר רב כהנא אומר שמדובר שם בסריקת בגדים שאין שבת, אך קשה שכיוון שהוא הביא לו על מנת לרככו א"כ הריכוך הוא השבת, ויש לומר שמדובר ששכרו לבעוט שכל בעיטה במעה וזה כשכירות פועל, ולכאורה זה ראייה לדברי רב ששת ששאלוהו אם עוברים בקבלנות על **בל תלין** ואמר רב ששת שעובר, ולכאורה רב ששת חולק על רב אסי, ורב שמואל בר אחא אומר שמדובר בשליח של אגרות שאין שבת.

לכאורה נחלקו בזה תנאים בברייתא באשה שאמרה עשה לי שירים נזמים וטבעות ואקדש לך שלר"מ מקודשת כשעשאן, ולחכמים אינה מקודשת עד שיגיע הממון לידיה, ולכאורה אם מדובר באותו ממון שעשה לה א"כ לר"מ מקודשת גם בלי החפץ אלא כמה היא מתקדשת אלא מדובר בממון אחר ואם נאמר שלכו"ע ישנה לשכירות מתחילה עד סוף ומקדש במלוה אינה מקודשת וא"כ נחלקו שלר"מ אומן קונה בשבח כלי ולחכמים אינו קונה בשבח כלי, ויש לדחות שלכו"ע אומן לא קונה בשבח כלי אלא שר"מ סובר שחוב תשלום השכירות הוא בסוף המלאכה ולחכמים החיוב נמשך מתחילה עד סוף, ועוד י"ל שלכו"ע השכירות נמשכת מתחילה עד סוף ונחלקו שלר"מ המקדש במלוה מקודשת ולחכמים אינה מקודשת, **עמוד ב** ורבא אומר שלכו"ע חוב השכירות נמשך מתחילה עד סוף ומקדש במלוה אינה מקודשת ואומן לא קונה בשבח כלי, ונחלקו שלר"מ המקדש במלוה ופרוטה דעתה על הפרוטה ולחכמים דעתה על המלוה, וכמחלוקת התנאים בברייתא אחרת שאם מקדש בשכר שעשיתי עמך אינה מקודשת אך אם אמר בשכר שאעשה מקודשת, ור' נתן סובר שאף בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת וכ"ש בשכר שעשיתי עמך וכן אמר ר' יהודה הנשיא אך אם הוסיף נופך משלו מקודשת וא"כ ת"ק ור' נתן נחלקו אם השכירות נמשכת וזה מלוה או שהשכירות חלה בסוף ור' נתן ורבי נחלקו שלר' נתן מלוה ופרוטה דעתה על המלוה ולרבי דעתה על הפרוטה ומקודשת.

שמואל אומר שאם טבח אומן קלקל בהמה חייב לשלם שהוא מזיק ופושע ונעשה כאומר לו שחוט לי מכאן ושחט לו מכאן, ויש לדקדק מה מוסיף שמואל **מזיק הוא פושע הוא**, ויש לומר שאם היה אומר רק מזיק הוא היינו אומרים שרק בשכר הוא חייב אבל בחנם הוא פטור, קמ"ל שהוא פושע וחייב גם בחנם, רב חמא בר גוריא מוכיח מברייתא שכתוב שאם נתן בהמה לטבח והתנבלה אומן פטור והדיוט חייב, ואם נתן שכר גם באומן חייב, אמר לו שמואל שמוחך יעכר ועוד תלמיד הקשה מאותה ברייתא ואמר לו שמואל לקחת מה שלקח חברך שאני מדבר לפי ר"מ ואתם מקשים מרבנן והיה לכם לדקדק מדברי שאמרתי מזיק הוא פושע הוא ור"מ הוא הסובר סברא זו שיש לאדם לקחת אחריות

עליו ואין הכוונה לדברי ר"מ בקשרו בעליו במוסרה ונעל בפניו כראוי ויצא והזיק, בין בתם בין במועד חייב, שיש לדחות ששם חלקו בפסוקים, ואין הכוונה לדברי ר"מ בנותן צמר לצבע לצבוע אדום וצבעו שחור שלר"מ נותן לו דמי צמרו כי שם זה כאילו שרפו בידיים, אלא הכוונה לדברי ר"מ בנשברה כדו ולא סילקה נפלה גמלו ולא העמידה שר"מ מחייב ורבנן פוטרים בדיני אדם ומחייבים בדיני שמים ולמסקנא נחלקו שם שלר"מ נתקל פושע ולרבנן נתקל אינו פושע.

רבה בר בר חנה אומר בשם ר' יוחנן שטבח אומן שקלקל חייב אפילו כשהוא אומן כטבחי ציפורי, אך קשה שהיה מעשה כזה לפני ר' יוחנן בביהכנ"ס של מעון ור' יוחנן אמר לו הבא ראייה שאתה מומחה לתרנגולים ואפטור אותך, ויש לומר ששם מדובר בחנם אך בשכר חייב וכדברי ר' זירא שהרוצה שיתחייב לו הטבח יקדים לו דינר, אך יש להקשות ששינונו שמי שמוליך חיטים לטוחנן ועשאם סובין או שנתן מורסן קמח לנחתום ועשאו פת נשברת או שנתן בהמה לטבח ונבלה חייב מפני שהוא **כנושא** שכר משמע אפילו בלי שכר, ויש לומר שיש לגרוס מפני שהוא נושא שכר.

בהמה אחת נשחטה בהגרמה בין הטבעות ורב הטריף ופטר את הטבח מלשלם ופגשו רב כהנא ורב אסי את אותו אדם ואמרו לו שרב עשה בו שני דברים ואין לומר שעשה לגריעותא שהיה לו להכשיר כר' יוסי בר' יהודה ובכ"ז הוא הטריף וגם אם פסק כרבנן היה לו לחייב את הטבח, ולכאורה אין עשו כך הרי שינונו שכשיוצא דיין מהדין לא יאמר אני זיכיתי וחברי חייבו אך מה אעשה שחברי רבו עלי ונאמר על זה **הולך רכיל מגלה סוד**, אלא צ"ל שאמרו לו שרב עשה בו שני דברים לטובה שלא האכילו ספק טריפה וגם מנעו מספק גזל.

ישנה ברייתא שהמראה דינר לשולחני ונמצא רע אם היה אומן פטור ואם היה הדיוט חייב, וישנה ברייתא שבין אומן בין הדיוט חייב, אמר רב פפא שאומן פטור רק מומחה ביותר כמו דנכו ואיסור שאינם צריכים ללמוד כלל והם טעו בצורה חדשה שיצאה למחזור ועדיין לא היו בקיאים בה.

אשה אחת הראתה דינר לר' חייא ואמר לה שהוא טוב ולמחרת היא אמרה לו הראיתי אותו ואמרו לי שהוא רע ולא הצלחתי להוציאו, אמר ר' חייא לרב החלף לה וכתוב בפנקס שלי שזה היה עסק ביש ומה שפטרו את דנכו ואיסור כי הם לא צריכים ללמוד ואמנם גם ר' חייא אינו צריך ללמוד אך הוא עשה לפניו משורת הדין כמו ששנה רב יוסף בפסוק,

דף ק והודעת להם זה בית חיהם לימוד תורה, את הדרך זה גמילות חסד, ילכו זה ביקור חולים, בה זה קבורה את המעשה זה הדין אשר יעשון זה לפני משורת הדין.

ר"ל הראה דינר לר"א ואמר לו ר"א שהוא טוב אמר לו ר"ל ראה שאני סומך עליך אמר לו ר"א שאם אתה סומך עלי וימצא רע אצטרך להחליף, הרי אתה אמרת שרק ר"מ דן דין גרמי ומשמע שלא סוברים כמותו, אמר ר"ל שסוברים כמותו, ואין לומר שהכוונה לדברי ר"מ במשנה של דן את הדין וזיכה את החייב וחייב את הזכאי וטימא את הטהור וטיהר את הטמא ואמר ר"מ מה שעשה עשוי וישלם מביתו, שהרי שינונו שר' אילעא אמר בשם רב ששם מדובר שנשא ונתן ביד, ואין לומר שהכוונה לדברי ר"מ במשנה של נותן צמר לצבע לצבוע שחור וצבעו אדום שלר"מ נותן לו דמי צמרו כי שם זה מעשה בידיים ולא גרמי, ואין לומר שהכוונה לדעת ר"מ במשנה בכלאים שהמסכך גפנו על תבואת חברו קידש את התבואה וחייב כי שם זה מעשה בידיים, אלא כר"מ שאומר לגבי מחיצת הכרם שנפרצה **עמוד ב** אומר לו גדרו ואם נפרצה שוב אומר לו גדרו ואם התיאש ממנה ולא גדרה קידש את התבואה וחייב באחריותו.

משנה מי שנתן צמר לצבע והיורה הקדיחה את הצמר נותן לו את דמי צמרו ואם צבעו כאור אם השבח יותר מהיציאה נותן את היציאה ואם היציאה יותר מהשבח נותן לו את השבח, אם נתן לו לצבוע אדום וצבעו שחור או שחור וצבעו אדום, לר"מ נותן לו את דמי צמרו ולר' יהודה אם השבח יותר מהיציאה נותן את היציאה ואם היציאה יותר מהשבח נותן את השבח. **גמרא** ר"ג מבאר בשם רבה בר אבבה שכאור הכוונה כלבוס, ורבה בר שמואל מבאר שכלבוס זה צבע של קנינת היורה.